

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.п.н. Дора Левтерова - Гаджалова

ПУ „ Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

Автор: Мария Филиппос Манариоти

Тема: “Използване на информационни и комуникационни технологии при обучението на ученици с ХАДВ на гръцки език“

Научен ръководител: проф. д-р Неда Златинова Балканска, СУ „Св. Климент Охридски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № № РД 38-661 от 18.12.2023 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Използване на информационни и комуникационни технологии при обучението на ученици с ХАДВ на гръцки език“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика), докторска програма Специална педагогика. Автор на дисертационния труд е Мария Филиппос Манариоти – докторантка в редовна към катедра Специална педагогика, с научен ръководител проф. д-р Неда Златинова Балканска от СУ „Св. Климент Охридски“

Представеният от Мария Манариоти комплект материали на хартиен носител включва следните документи:

- молба до Ректора на СУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;

- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;

Докторантката Мария Манариоти е приложила 4 публикации по темата на дисертационния труд.

2. Актуалност на тематиката

Разработената проблематика в дисертационния труд е актуална и има своята висока степен на значимост в условията на бурното развитие на дигиталните технологии и дигиталното приобщаващо образование. Използването на информационни и комуникационни технологии в обучението стана неотменен модел в образователните системи, а при ученици с ХАДВ използването на информационни и комуникационни технологии подпомага учебния процес.

3. Познаване на проблема

Докторантката Мария Манариоти познава проблематиката на дисертационния труд и творчески интерпретира научната литература по проблемите на ИКТ в обучението и на учениците с ХАДВ.

4. Методика на изследването

Методиката на изследването на дисертационния труд включва използването на софтуера Scratch Online – Google уебсайт, като докторантката в собствен създаден акаунт разработва четири проекта за обучение: Игра на правопис, Игра с множествени избори за 1 и 2 клас, Игра с множествени избори за 3 и 4 клас, Игра с множествени избори за 5 и 6 клас. Представен е кодът, използван в игрите.

Софтуерът е разработен като средство за интервенция на поведението на учениците с ХАДВ и в правописа, граматиката и разбирането на оценките. Изследвани са уменията и компетентността по правопис, четене и разбиране на учениците със и без ХАДВ. Направено е сравнение в представянето на учениците с ХАДВ и учениците с нормално развитие. Изследвано е влиянието на напредъка върху правописните, граматичните и уменията за разбиране на учениците с ХАДВ в сравнение с тези без ХАДВ (програмата за интервенция не е приложена в тази група) след завършване на упражненията в езиковия урок. Направени са две измервания: преди и след експеримента с използване на софтуера Scratch.

Респонденти в изследването са 100 ученици от начални училища в префектурите на Северна Гърция, подбрани по метода на простата произволна извадка и са разделени на две

групи: експерименталната група от 50 ученика с ХАДВ и контролната група от 50 ученика без ХАДВ.

За обработка на получените резултати са използвани описателна и инферентна статистика

Получените и интерпретираните резултати демонстрират:

- при прилагането на метода с ИКТ- децата със синдром на ХАДВ показват по-добро ниво на правопис, разбиране на текст' и ,четене' в сравнение с децата без ХАДВ.

- учениците с ХАДВ подобряват поведението си, когато използват софтуера по време на техните курсове.

- използването на ИКТ ясно подобрява представянето на учениците с ХАДВ, докато учениците без ХАДВ се представят по същия начин или дори по-добре, от колкото при класическия метод на преподаване.

- използването на ИКТ подобрява значително вниманието и поведението на децата със синдром на ХАДВ в сравнение с децата без синдром на ХАДВ. Учениците със и без ХАДВ значително подобриха вниманието си при второто измерване в сравнение с първото измерване.

Проведена е тристранна ANOVA с повторени измервания, за да се сравни ефектът от времето, ADHD и пола върху нивото на съгласие на аспекта на оценката на вниманието на учениците. Имаше значителен основен ефект на времето и взаимодействието на времето с ADHD

- учениците с ХАДВ нито подобряват представянето си (четене, разбиране, граматика - правопис) в часовете по език, нито поведението си след внедряването на софтуера в сравнение с учениците без ХАДВ (контролен екип). Учениците с ХАДВ значително подобряват своя правопис при второто измерване в сравнение с първото, докато учениците без синдром на ХАДВ остават стабилни.

При проведената трипосочна ANOVA с повторени измервания, за да се сравни ефектът от времето, ADHD и пола (IVs) върху процента на правилното изписване в упражнение 1., докторантката доказва наличието на значителен основен ефект от времето (Wilks' Lambda = .427, $F(1, 96) = 128.875$, $p = .000$, частична $\eta^2 = .573$) и взаимодействие на времето при ученици с ХАДВ (Wilks' Lambda = .464, $F(1, 96) = 110.787$, $p = .000$, $\eta^2 = .536$).

Учениците с и без ХАДВ значително намаляват процента на грешките си при четене и времето за четене при второто измерване в сравнение с първото измерване ($p < .01$). Учениците с ХАДВ значително увеличават процента на правилни отговори при четене при второто измерване в сравнение с първото измерване ($p < .01$).

В обобщен вид, докторантката Мария Манариоти със статистически доказва, че при прилагането на ИКТ метод с използване на Scratch, учениците със синдром на ХАДВ показват подобрен правопис, подобро разбиране и подобро четене в сравнение с учениците без ХАДВ.

С проведения експеримент, докторантката Мария Манариоти доказва изводите от анализа на научната литература, че има необходимостта от изследване на въпроса за използването на компютъра като средство за обучение на деца с проблеми с ADHD, и все още има много въпроси, които трябва да бъдат проучени.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационния труд притежава несъмнени достойнства и иновативност.

Приемам от посочените 6 приноса от докторантката Мария Манариоти следни 5 приноси:

- Направен е богат литературен прочит и анализ на съвременните изследвания в областта на обучението на деца с ХАДВ. Въпреки че са проведени не малко изследвания относно влиянието на компютъра върху поведението на децата с ХАДВ, все още има пропуски при въвеждането на ИКТ в обучението на тази група ученици. Така че това проучване се счита за важно, тъй като се фокусира върху изследването на ефективността от включване на подходящ образователен софтуер за деца с ХАДВ.

- Създаден е важен инструмент, който представлява образователен софтуер, използван като метод на въздействие в експерименталната част на изследването. Показано е, че внедряването на такъв софтуер води до подобряване на представянето на учениците в езиковия курс и тяхното поведение.

- Чрез експерименталните изследвания този образователен софтуер е допринесъл за подобряване на уменията на децата с ХАДВ при четенето, разбирането, правописа и граматиката, но също и в тяхното цялостно поведение в сравнение с децата с нормално развитие.

- Използваният образователен софтуер може да се използва в онлайн обучението на деца с обучителни затруднения, особено в тази нова ера на промени, където почти всичко работи дистанционно поради пандемията Ковид-19.

- Използваният специфичен софтуер може да бъде приложен на друга група деца с обучителни затруднения в езиковото развитие. Софтуерът помага на учениците да се справят с някои проблеми и да възприемат нещата по начин, който улеснява тяхното учене.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите (общо 4 статии) са по темата на дисертационния труд, направени са в представителни издания и са пълнотекстови.

7. Автореферат

Авторефератът е направен според изискванията на съответните правилници, и отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Като препоръка към докторантката Мария Манариоти отправям препоръка да публикува дисертационния труд за да бъде внедряван в учебния процес като полезен за работата на учителя и на учениците със синдрома ХАДВ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Мария Манариоти **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Педагогика (Специална педагогика) като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Мария Манариоти в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма Специална педагогика.

01 февруари 2023 г.

Рецензент:

(проф. д.п.н. Дора Левтерова – Гаджалова)